

Pesten bij meisjes en vrouwen onderling

Een kwalitatief onderzoek over hoe slachtoffers van pest-incidenten de oorzaken en gevolgen van de ervaring zelf interpreteren en van welke strategieën zij gebruik maken om met het pestgedrag om te gaan.

Student: Judith Zissoldt

Studentnummer: 1332171

1e Begleider: Erikan Jan van Rossum

2e Begleider: Zwenny Bosch

Inleverdatum: 16.06.2015

Inhalt

1. Samenvatting/ Summary	2
2. Abstract	4
3. Inleiding.....	5
4. Onderzoeksvragen	10
5. Methode.....	11
Proefpersonen.....	11
Data Collectie	11
Data Analysis	12
6. Analyse.....	14
Oorzaken	14
Strategieën.....	17
Being active.....	17
Being passive.....	20
Gevolgen	22
Fysieke gevolgen.....	22
Psychologische gevolgen.....	22
Effect in relaties met anderen	22
Effect op relaties met zichzelf	24
7. Discussie.....	27
8. Bronnen	31
9. Bijlage	34
Vertaalde citaten.....	34
Informatiebrief.....	37
Vragen	39
Informed-Consent formulier voor meisjes	40
Informed-Consent formulier voor ouders.....	41

1. Samenvatting/ Summary

Het doel van mijn onderzoek is om uit te vinden hoe de slachtoffers zelf de oorzaken en de gevolgen van pesten verklaren en van welke strategieën zij gebruik maken om met pestgedrag om te gaan. Dit onderzoek laat meisjes hun verhalen en ervaringen, over het gepest werden door andere meisjes, vertellen. Twee van de onderzoeksvragen gaan in op de eigen waarneming en mening over oorzaken en gevolgen van pesten. Een derde onderzoeksvraag probeert een samenhang te vinden tussen de interpretaties van oorzaken en de coping-strategieën van slachtoffers in een pest-situatie. Hierbij is het van belang dat de gevraagde meisjes op basis van hun eigen belevenissen conclusies trekken. De resultaten kunnen helpen een beter begrip te krijgen van hoe meisjes het pesten zelf ervaren en interpreteren, zodat leerkrachten, ouders, verzorgers, therapeuten zich beter kunnen richten op de reële behoeften van de meisjes. Mijn steekproef bestaat uit meisjes vanaf 12 jaar en zij moeten slachtoffer van pestgedrag door andere meisjes geweest zijn. De data werd geanalyseerd met behulp van thematische analyse. De meest voorkomende oorzaken in de teksten konden in de categorieën “Reaction to deviance” en “Sociale positionering” worden ingedeeld. De meest genoemde gevolgen, in de verschillende teksten, hoorden bij de categorieën “Verlies van vertrouwen” en “Angstsymptomen”. In verband met de strategieën kon er geen duidelijke conclusie worden getrokken of één van de strategieën veel meer gebruikt werd dan de andere.

The goal of my research is to find out how the victims themselves explain the causes and effects of bullying and what strategies they use to deal with it. This research allows girls to tell their stories about how there are and were being bullied by other girls. Two of the research-questions ask about the perception and opinion about the causes and consequences of bullying of the victims. A third research question tries to find a connection between the interpretations of the causes and coping strategies victims use in a bullying situation. Here it is important that the girls answer the questions based on their own experiences. The results may help to gain a better understanding of how girls experience and interpret bullying, so that teachers, parents, caregivers, therapists can better focus on the real needs of the girls. My sample consists of girls older than 12 years who were and are victims of bullying-behavior by other girls were. The data was analyzed with the aid of thematic analysis. The most common causes in the texts were in the "Reaction to deviance" and "social positioning". The most frequently mentioned consequences in the different texts, belonged to the "loss of trust" and "Anxiety Symptoms" categories. In connection with the strategies, no clear conclusion could be drawn if one of the strategies has been used much more than the other.

2. Abstract

Dat pestgedrag bij meisjes onderling vaak voorkomt en dat het grote gevolgen heeft voor de slachtoffers is ook in wetenschappelijk onderzoek al lang bekend. Het materiaal wat de wetenschap hierover heeft verzameld bevat al veel informatie over de oorzaken, gevolgen en door slachtoffer gebruikte strategieën, maar die is vooral uit kwantitatief onderzoek naar voren gekomen. Het doel van dit onderzoek is meer informatie te verzamelen over hoe meisjes de oorzaken en gevolgen van pesten zelf ervaren en interpreteren en van welke strategieën zij gebruik maken om met het pest-incident om te gaan. Daardoor krijgen leerkrachten, ouders, verzorgers en therapeuten de mogelijkheid om zich beter te kunnen richten op de reële behoeften van de meisjes. De steekproef bestaat uit meisjes en vrouwen boven de 12 die zelf een keer slachtoffer zijn geweest van pesten en waarbij het pesten uitging van andere meisjes. In de eerste helft van het onderzoek werden de respondenten gevraagd om hun ervaringen op te schrijven. In de tweede helft moesten zij dan op basis van hun ervaring twee vragen beantwoorden. Bij deze vragen ging het om hun mening over de oorzaken en gevolgen van pesten. De data werd geanalyseerd met behulp van thematische analyse. De meest voorkomende oorzaken in de teksten konden in de categorieën “Reaction to deviance” en “Sociale positionering” worden ingedeeld. De meest genoemde gevolgen, in de verschillende teksten, hoorden bij de categorieën “Verlies van vertrouwen” en “Angstsymptomen”. In verband met de strategieën kon er geen duidelijke conclusie worden getrokken of één van de strategieën veel meer gebruikt werd dan de andere.

3. Inleiding

Ik zie het meisje, ongeveer 10 jaar oud, met hangende schouders aan de rand van de speeltuin staan, terwijl alle andere kinderen spelen. We zijn met een groep kinderen op een vakantiecamp en nu tijdens onze lunchpauze op deze speelplaats. Ik ga naar het meisje en vraag: "Wat is er aan de hand? Wil je niet met je vriendinnen spelen?". Ik zie hoe de tranen in haar ogen klimmen: "Emily en Anne zeggen altijd dat ik irritant ben en niet achter hen aan zal lopen. En ze lopen ook altijd weg en fluisteren iets over mij." "Speel dan met de andere meisjes," stel ik een beetje onzeker. "Ze doen het hetzelfde, want ze willen allemaal vrienden met Emily zijn." "Moet ik met ze praten?" "Nee, dat het niet! Dan wordt het alleen maar erger!" "Zwijgend blijf ik naast het meisje staan en voel me hulpeloos. Ik vraag me af, terwijl ik kijk naar het trieste kind naast me, waarom gaan meisjes zo met elkaar om en wat zijn de consequenties voor hun?"

Het gedrag van Emily en Anne, wat in de bovenstaande situatie beschreven wordt, heeft onze samenleving de naam "pesten" gegeven. Dit gedrag is geen nieuw fenomeen, maar pas in de laatste twee decennia kreeg het in onze maatschappij meer aandacht en werd als een ernstig probleem in de interactie van mensen gezien (McCarthy, Rylance, Bennett, & Zimmermann, 2001). Eerder werd het als een normaal onderdeel in omgang met anderen gezien (Van der Wal, de Wit & Hirasing, 2003). Een reden voor die verandering in mening was dat steeds meer van de gevolgen van pesten voor de slachtoffers, door onderzoek, aan het licht kwamen. Bijvoorbeeld bleek uit verschillende onderzoeken dat studenten die beïnvloed worden door pesten, daardoor een groter risico lopen op het ontwikkelen van een depressie, angst, eenzaamheid, wantrouwen tegenover anderen, een laag zelfbeeld, slechte sociale aanpassing, slechte schoolprestaties, en een slechte gezondheid in vergelijking met anderen (Aluede, Adeleke, Omoike, & Afen-Akpaïda, 2008; Beran, 2009; Cassidy, 2009; Connors-Burrow, Johnson, Whiteside-Mansell, McKelvey, & Gargus, 2009; DeRosier & Mercer, 2009; Fleming & Jacobsen, 2009; Hawker & Boulton, 2000; Prinstein, Boergers, & Vernberg, 2001; Ranta, Kaltiala-Heino, Pelkonen, & Marttunen, 2009; Rigby, 2003; Roland, 2002; Sweeting, Young, West, & Der, 2006; Thijs & Verkuyten, 2008). De boven genoemde gevolgen maken duidelijk hoe verschillend en ingrijpend pesten op het leven van de slachtoffers kan zijn. Naast de gevolgen werd ook duidelijk hoe ver verspreid dit fenomeen eigenlijk was, want het bleek dat het niet alleen een probleem in de westerse cultuur is, maar wereldwijd te vinden is (Borntrager, Davis, Bernstein, & Gorman, 2009; Eslea, & Rees, 2003;

Smith, Pepler & Rigby, 1999). Daarbij komt het vooral op school vaak voor (Borntrager, Davis, Bernstein, & Gorman, 2009; Eslea, & Rees, 2003; Smith, Pepler & Rigby, 1999). Door verschillende incidenten van de laatste jaren kreeg pestgedrag dan nog meer aandacht in onze samenleving. Het artikel “Und plötzlich war sie sprachlos” uit het magazine “Stern” vertelt bijvoorbeeld het verhaal van een meisje dat gepest werd en daarom op eens niet meer kon spreken. Door dat soort incidenten begon ook de wetenschap vragen - in samenhang met pesten - te stellen. Het doel van de wetenschappers was onder andere, door het verkrijgen van meer informatie over pesten, een beter inzicht en begrip in en van het probleem te krijgen en daardoor de mogelijkheid te hebben om betere hulp tijdens en na een pestincident, in de vorm van interventies en advies, te kunnen bieden aan de slachtoffers.

Sinds die tijd is er veel onderzoek gedaan naar pestgedrag en men zou zich daarom ook af kunnen vragen waarom er überhaupt nog verder onderzoek naar pestgedrag nodig is – waarom dit onderzoek belangrijk zou kunnen zijn. Het antwoord blijkt duidelijk. Hoewel er zo veel en uitgebreid onderzoek naar het probleem van pestgedrag is gedaan is en op grond van de gevonden informatie veel interventies ontwikkeld zijn om pestgedrag te voorkomen en te stoppen, bestaat het probleem nog steeds en de slachtoffers leiden nog steeds onder de gevolgen ervan. In een artikel van 2015 lieten statistieken zien dat een grote meerderheid soms werd gepest (leerjaar 6: 57%, leerjaar 7: 63%, en leerjaar 8: 57%), terwijl een iets kleinere groep regelmatig slachtoffer was van een pest-incident (leerjaar 6: 22%, leerjaar 7: 20%, en leerjaar 8: 25%) (Beasley, 2015). Om die reden zou men zich af kunnen vragen of de manier van dataverzameling die er tot nu toe is gebruikt en de manier hoe wetenschappers het probleem probeerden te begrijpen, ook wel de juiste manier voor dit onderwerp is geweest. Het meeste onderzoek wat er tot nu toe is gedaan op het gebied van pesten, was kwantitatief onderzoek. Hoewel deze manier van dataverzameling wel veel kritische informatie over pesten geeft, hebben de respondenten hierbij niet de mogelijkheid om hun ervaringen op een eigen manier op te schrijven, waardoor het perspectief van de respondenten niet genoeg aandacht krijgt (Bosacki, Marini & Dane, 2006). Een manier van dataverzameling die wel deze mogelijk geeft is de kwalitatieve manier. Hierbij staat het perspectief van de respondent centraal. Dit betekent dat de respondenten de mogelijkheid hebben om hun ervaringen en meningen vrij te uiten en met hun eigen stem te kunnen beschrijven (Thornberg, 2010). Om die reden biedt kwalitatief onderzoek de onderzoeker de mogelijkheid om inzicht te verkrijgen in hoe mensen een fenomeen of gebeurtenis persoonlijk ervaren. Op die manier kan de onderzoeker veel meer informatie over het gezichtspunt van een bepaalde groep mensen krijgen (Flick, 1995). Bovendien biedt deze manier van dataverzameling ook de

mogelijkheid om erachter te komen hoe de respondenten zelf een fenomeen of construct interpreteren.

Vooraf deze twee voordelen van kwalitatief onderzoek zijn volgens Thornberg (2010) van groot belang voor psychologen, schoolpersoneel en onderzoekers, om meer kennis over de perspectieven van de slachtoffers te verkrijgen en te onderzoeken hoe zij de situatie interpreteren, definiëren en uitleggen, zodat hun houding en gedrag beter begrepen kan worden. Thornberg (2010) trekt deze conclusie op grond van verschillende sociaalpsychologische theorieën die beschrijven, hoe de manier waarop mensen situaties definiëren, en gedrag van andere personen interpreteren, hun eigen gedrag beïnvloedt. Een van deze theorieën is de sociale cognitieve benadering (Dogde, 1986; Dodge, Coie, & Lynam, 2006; Fiske & Taylor, 2008). Dogde (1986) beschreef in één versie van het model van *sociale cognitieve benadering* van kinderen, hoe kinderen zich sociaal aanpassen. Hierin wordt voorgesteld dat kinderen, wanneer zij worden geconfronteerd met een sociaal situationele cue, vier mentale stappen doorlopen voordat ze competent sociaal gedrag vertonen. De eerste stap houdt het coderen van situationele cues in. Daarna volgt de vertegenwoordiging en de interpretatie van deze signalen. De derde stap bevat de geestelijke zoektocht naar mogelijke oplossingen voor de situatie, en daarna komt selectie van een reactie. Vooral het model van *sociale cognitieve benadering* maakt duidelijk hoe sterk de interpretatie van verschillende situationele cues, dus ook de mening over motieven van ouders, beïnvloedt, wat voor mogelijke oplossingen de meisjes zien voor deze situatie en hoe ze uiteindelijk met de situatie omgaan. Een beter begrip hiervan kan er dus helpen om interventies op zo'n manier te ontwikkelen dat zij de interpretatie van situationele cues op de juiste manier beïnvloeden zodat slachtoffers van pesten de beste strategie voor de omgang met een pestsituatie kiezen.

Het andere grote onderwerp van dit onderzoek is de vraag naar gevolgen. Het meeste onderzoek naar de gevolgen van pesten tot nu toe heeft gebruik gemaakt van een kwantitatieve manier van dataverzameling (Aluede, Adeleke, Omoike, & Afen-Akpaïda, 2008; Beran, 2009; Cassidy, 2009; Connors-Burrow, Johnson, Whiteside-Mansell, McKelvey, & Gargus, 2009; DeRosier & Mercer, 2009; Fleming & Jacobsen, 2009; Hawker & Boulton, 2000; Prinstein, Boergers, & Vernberg, 2001; Ranta, Kaltiala-Heino, Pelkonen, & Marttunen, 2009; Rigby, 2003; Roland, 2002; Sweeting, Young, West, & Der, 2006; Thijs & Verkuyten, 2008). Daarbij heeft ook voor dit onderwerp een kwalitatieve manier van dataverzameling een toevoegende waarde. Zoals boven al genoemd staat het perspectief van de respondent centraal, wat de meisjes de mogelijkheid geeft om hun ervaringen en meningen vrij te uiten en met hun eigen stem te kunnen beschrijven (Thornberg, 2010). Bovendien is het van voordeel

om ook hierbij van de bovengenoemde eigenschappen van kwalitatief onderzoek gebruik te maken, waardoor de wetenschappers een veel beter inzicht krijgen in de denkwereld van de meisjes en de manier van ondersteuning beter op de meisjes aanpassen (Flick, 1995).

Een ander onderwerp wat in deze studie onderzocht zal worden zijn de gebruikte coping-strategieën van de slachtoffers. In het bovenstaande stuk over oorzaken is het model van sociale cognitieve benadering genoemd. Het model maakt duidelijk hoe sterk de interpretatie van verschillende situationele cues beïnvloedt, hoe ze uiteindelijk met de situatie omgaan (Dogde, 1986; Dodge, Coie, & Lynam, 2006; Fiske & Taylor, 2008). Met de vraag naar de oorzaken kan men nagaan vinden hoe de slachtoffers de situatie interpreteren en met de vraag naar de gebruikte coping-strategieën is het mogelijk om de reactie van de respondenten te onderzoeken (Dogde, 1986; Dodge, Coie, & Lynam, 2006; Fiske & Taylor, 2008). Ook hiervoor heeft de kwalitatieve manier van dataverzameling een toevoegende waarde. De respondenten zullen worden gevraagd om hun ervaringen op te schrijven, waarbij ze ook beschrijven hoe ze op het pestgedrag hebben gereageerd. De respondenten beschrijven daardoor niet hoe zij zouden willen reageren maar hoe zij werkelijk hebben gehandeld. Door deze manier van dataverzameling kan er niet alleen een reëel beeld van de gebruikte strategieën worden geschetst, maar ook in welke situatie welke strategie wordt gebruikt en welke strategieën uiteindelijk het effectiefst zijn in de werkelijkheid.

Naast de manier van dataverzameling verschilt ook de groep van respondenten in dit onderzoek. Dit onderzoek richt zich alleen op meisjes en vrouwen. De reden hiervoor is het verschil in de manier hoe jongens en meisjes pesten en daarmee hun agressie uiten. Bjorkqvist et al (1992) hebben onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten van agressie in hun onderzoek. Deze waren *directe fysieke agressie* (bijvoorbeeld slaan), *directe verbale agressie* (bijvoorbeeld dreigen), en *indirecte agressie* (bijvoorbeeld verspreiden van geruchten). Het grote verschil tussen directe en indirecte agressie is, dat de eerste vorm een face-to-face confrontatie is, terwijl de indirecte vorm van agressie via een derde partij gebeurt. Lagerspetz et al. (1988) rapporteerden dat directe fysieke agressie vaker voorkomt bij jongens en indirecte agressie typisch is tussen meisjes. De manier hoe meisjes onderling met elkaar omgaan, verschilt dus van de manier hoe jongens het doen. Dit komt volgens Simmons (2002) omdat onze maatschappij meisjes niet toestaat om een open conflict te voeren. Bovendien worden van meisjes andere eigenschappen en ander gedrag verwacht dan van jongens.

“Die Töchter wiederum sollen vor allem lieb und brav, fürsorglich, hübsch und zärtlich sein. „Gute Mädchen“ haben Freundinnen, und zwar jede Menge”(Simmons, 2002 p.23).

De verwachtingen aan meisjes zijn dus dat zij zich goed gedragen, aardig zijn, voor andere zorgen en veel vriendinnen hebben, terwijl van jongens verwacht wordt dat ze agressief, dominant en zelfbewust zijn (Simmons, 2002) Op grond van deze rolverwachtingen en het verschil in gedrag wat hieruit naar voren komt, is het ook goed mogelijk dat factoren zoals oorzaken, gevolgen en strategieën verschillen tussen de twee geslachten. Om die reden is het beter om zich maar op één geslacht te richten met dit onderzoek, want het doel hiervan zal een beter begrip te krijgen van hoe slachtoffers het pesten zelf ervaren en interpreteren, zodat leerkrachten, ouders, verzorgers, therapeuten zich beter kunnen richten op de reële behoeften van de slachtoffers. Het is onmogelijk om zich op reële behoeften te richten, als de resultaten een verkeerd beeld van de interpretatie van pesten weergeven. De reden waarom voor meisjes gekozen is in plaats van jongens, is omdat volgens het artikel van Van der Wal et. al (2003) indirect pesten een hogere impact op depressie heeft dan direct pesten. Zoals boven al genoemd komt maken vooral meisjes gebruik van indirecte pesten of indirecte agressie. Daarom lopen meisjes een groter gevaar om, door het slachtoffer te worden van een pest-incident, depressief te worden. Om die reden is er voor gekozen om zich eerst om meisjes te richten en in later onderzoek dan op jongens.

Het doel van dit onderzoek is meer informatie te verkrijgen over de zichtwijze van slachtoffers op de ervaringen die ze hebben gemaakt met pesten. Om een beeld van deze zichtwijze te kunnen schetsen is in dit onderzoek gericht op het perspectief van de slachtoffers op oorzaken en gevolgen van het pest-incident. Bovendien wordt gekeken naar de coping-strategieën waar zij gebruik van hebben gemaakt. De resultaten kunnen helpen een beter begrip te krijgen van hoe meisjes het pesten zelf ervaren en interpreteren, zodat leerkrachten, ouders, verzorgers, therapeuten zich beter kunnen richten op de reële behoeften van de meisjes.

De toevoegende waarde van dit onderzoek is, dat de gekozen onderwerpen (oorzaken, gevolgen en coping-strategieën) met behulp van kwalitatieve dataverzameling worden onderzocht. Daardoor krijgen de respondenten de mogelijkheid om de ervaring vanuit hun perspectief en vrij met hun eigen stem te beschrijven. Op grond daarvan heeft krijgt men meer informatie over de manieren waarop de slachtoffers zelf een pest-incident ervaren en ook op welke aspecten zij hun aandacht richten. Daarom mogen aan dit onderzoek ook alleen

respondenten deelnemen, die al slachtoffer van pestgedrag waren en de meisjes worden ook alleen naar de oorzaken en gevolgen met betrekking tot het pest-incident, dat zij hebben mee gemaakt, gevraagd. Daarmee houdt zich het onderzoek zich aan richtlijn één uit Ashworth en Lucas (2000), waarin geschreven staat dat het fenomeen waarvan men van de respondent vraagt om het te beschrijven ook voor moet komen in de belevingswereld van de respondent. Naast de manier van dataverzameling heeft ook de keuze van respondenten een toevoegende waarde. Doordat ervoor gekozen is om zich alleen op een geslacht te richten met het onderzoek, namelijk meisjes, kan men een duidelijker en reëel beeld schetsen van het perspectief op oorzaken en gevolgen van pesten door meisjes en hun gebruikte coping-strategieën. Hiervoor zullen de respondenten eerst gevraagd worden om hun ervaringen met pesten op te schrijven en daarna hun interpretatie van oorzaken en gevolgen. De voornaamste reden waarom er voor gekozen is om de respondenten hun verhaal eerst op te laten schrijven, was op grond van het artikel van Frattaroli (2006). Volgens de resultaten bleek het schrijven over emotionele ervaringen de fysieke en psychische gezondheid te verbeteren. Bovendien gaf het de mogelijkheid om een reëel beeld van de gebruikte coping-strategieën te verkrijgen. Uiteindelijk is het doel door beantwoorden van de onderzoeksvragen een beter begrip te creëren van hoe meisjes het pesten zelf ervaren, interpreteren en op grond daarvan met de situatie omgaan, zodat leerkrachten, ouders, verzorgers, therapeuten zich beter kunnen richten op de reële behoeften van de meisjes.

4. Onderzoeksvragen

1. Wat voor verschillende interpretaties/redeneringen geven de slachtoffers over pestgedrag?
 - 1.1 Is het mogelijk om van verschillende interpretaties, verschillen in niveaus van inzicht af te leiden?

2. Had de interpretatie invloed op de soorten strategieën die de meisjes hebben gebruikt?
 - 2.1 Van welke strategieën hebben de meisjes gebruik gemaakt om met het pestgedrag om te gaan?

3. Wat voor invloed had het pesten, volgens de slachtoffers, op hun latere leven en gedrag?
 - 3.1 Hoe gaan de slachtoffers tegenwoordig met hun ervaringen om?

5. Methode

Proefpersonen

De proefpersonen moesten aan vier voorwaarden voldoen, om mee te mogen doen. Zij moesten van het vrouwelijk geslacht zijn, omdat mijn onderzoek over het pesten onder meisjes gaat. De tweede voorwaarde was, dat zij slachtoffer geweest moesten zijn. Ten derde moest het pesten gebeurd zijn door andere meisjes. De leeftijdsgrens van twaalf jaar is de laatste voorwaarde. Meisjes mogen pas van een leeftijd vanaf 12 jaar deelnemen aan het onderzoek. Deze leeftijdsgrens is op grond van twee redenen gekozen. De eerste is een ethisch aspect. Als onderzoeker is het niet te verantwoorden, om over dit gevoelig onderwerp met te jonge meisjes te praten. De tweede reden was, dat retrospectief onderzoek heeft aangetoond dat pesten meestal wordt herinnerd van ongeveer 11-13 jaar oud (Eslea & Rees, 2001). Dit betekent dat de kans groter is, om proefpersonen te vinden die aan de tweede voorwaarde voldoen.

Zoals gebruikelijk is in kwalitatief onderzoek, werd convenience-sampling gebruikt om deelnemers te vinden. De steekproef bevatte 11 meisjes en vrouwen tussen de 19 en 51 jaar. Geïnformeerde toestemming werd gegeven door alle meisjes en vrouwen.

De steekproef bestaat als volgt uit vier leeftijdsgroepen:

19-20jaar(n=2),

21-22 jaar (n = 6),

23-24 jaar (n=2),

>50 (n=1)

Data Collectie

De vragen werden door de respondenten schriftelijk via een online-methode beantwoord. De respondenten werden daarvoor eerst door de onderzoek-leidster gevraagd of ze mee willen doen en het werd gecontroleerd of ze aan de voorwaarden voldeden. Daarna kregen ze een link toegestuurd naar het online-onderzoek. Er was een geval dat een van de meisjes minderjarig was, hiervoor werd eerst contact opgenomen met de ouders. Deze kregen alle informatie en pas nadat zij hun toestemming gaven, kreeg het meisje de link naar het online-onderzoek.

Het onderzoek bestond uit twee delen. In het eerste deel werd aan de meisjes gevraagd

om hun ervaring met pesten op te schrijven. Voor het geval dat de meisjes daarmee problemen hebben, omdat zij niet precies weten hoe zij moeten beginnen, of wat zij kunnen schrijven, is er een rijtje van vragen opgeschreven, die hun als richtlijn kan dienen. In het tweede onderdeel van het onderzoek gaat het daarom dat de meisjes op het opgeschreven verhaal reflecteren. Hier worden de vragen gesteld, die vooral belangrijk zijn voor mijn onderzoek (“Wat denk je dat de motieven van de ouders zijn om te pesten?”/ “Wat denk je dat de gevolgen waren van dat je gepest werd?” “Is er iets veranderd door het pesten?”).

Data Analysis

Grounded theory methoden (Charmaz, 2006) werden uitgevoerd om de data kwalitatief te onderzoeken en te analyseren. Deze analyse bestond uit codering, constante vergelijking, memo schrijven en memo sorteren. Wat die begrippen precies inhouden wordt in het nu volgende stuk uitgelegd.

Codering betekent het creëren van kwalitatieve codes en categorieën op grond van gegevens. Met constante vergelijking wordt het vergelijken van gegevens met data, data met codes, codes met de codes, de gegevens in alle categorieën, bedoeld. Memo schrijven houdt in dat ideeën over relaties tussen codes en andere theoretische ideeën die tijdens het coderen kwamen opdagen, worden opgeschreven. Deze memo's worden dan met elkaar vergeleken en gesorteerd.

Om de verschillende codes te structureren werd gebruikt gemaakt van thematische netwerken, zoals beschreven in het artikel van Attride-Stirling (2001). Het toepassen van thematische netwerken is een manier van het organiseren van thema's die terug te vinden zijn in de data. Een thematisch netwerk bestaat uit Basic Thema's, Organizing Thema's en Global Thema's (Attride-Stirling, 2001). De Basic Thema's zijn thema's op het laagste niveau en zeggen op zich heel weinig over de tekst als een geheel. Om een beter overzicht te krijgen worden Basic Thema's in categorieën gegroepeerd om meer abstracte thema's te vormen. Deze categorieën worden ook Organizing Thema's genoemd. Uiteindelijk kunnen Organizing Thema's onder Global Thema's samengevat worden. Deze bevatten dan de belangrijkste metaforen in de tekst als geheel.

Om een uitgebreide thematisch netwerk analyse te kunnen doen, werden de zes stappen, die beschreven staan bij Attride-Stirling(2001), doorlopen. In de eerste stap gaat het daarom een beter overzicht over de inhoud van het materiaal te verkrijgen door de teksten te coderen. Het is vooral veel gebruik gemaakt van samenvattend coderen, waarbij de onderzoekster eerst een heel segment heeft doorgelezen, om dan de kern van wat er in dat

segment gezegd is, in relatie tot het onderzoeksonderwerp, te verwoorden. In stap 2 gaat het daarom de Basic Thema's in de teksten te identificeren. Dit is gedaan met behulp van de eerder gemaakte codes. De derde stap bouwt op de tweede stap voort, want hier wordt ermee begonnen het thematisch netwerk te construeren. De gevonden Basic Thema's worden in categorieën georganiseerd en daarna worden deze categorieën onder Globale Thema's gesorteerd. Die bovengenoemde stappen worden voor elke tekst steeds opnieuw weer doorlopen, waardoor er steeds weer nieuwe Thema's bijkomen, die het thematisch netwerk verfijnen. De laatste drie stappen gebeuren pas nadat alle data geanalyseerd zijn. In de vierde en vijfde stap wordt het netwerk beschreven en samengevat. De beschrijving en samenvatting van het netwerk is belangrijk voor de laatste stap van de netwerk analyse, de interpretatie. Hierbij worden de gevonden thema's, concepten, patronen en structuren onderzocht. Het doel in deze laatste stap is het terugkeren naar de oorspronkelijke onderzoeksvragen en de theoretische belangen, en deze te beantwoorden met argumenten gegrond op de patronen die ontstaan in de exploratie van de teksten.

6. Analyse

Alle meisjes die aan deze studie hebben deelgenomen waren of zijn slachtoffer van pestincidenten door andere meisjes. Bij de meeste vond de ervaring in de eerste jaren van de middelbare school plaats, vaak in hun eigen klas. Bij twee van de respondenten hebben de pest-incidenten in hun sportclub plaats gevonden. Alleen een klein aantal van de respondenten beschreef een specifieke ervaring in hun verhalen of noemd een expliciet voorbeeld. Één meisjes beschreef bijvoorbeeld een gebeurtenis op haar verjaardag. Het grootste aantal deelnemers bleef bij de beschrijvingen algemener.

Oorzaken

Onderzoeksvraag één van dit onderzoek is, welke interpretaties of redeneringen de slachtoffers geven voor het pestgedrag van de daders. Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn de respondenten gevraagd naar hun mening over de oorzaken van het pesten in verband met het pestincident waar zij slachtoffer van waren geweest/zijn. Met behulp van de in de methode beschreven techniek zijn de antwoorden van de respondenten geanalyseerd om die genoemde oorzaken te kunnen categoriseren. In de data zijn er zes verschillende categorieën van oorzaken gevonden worden.

Reaction to deviance

Een van de meest genoemde redenen die de respondenten aangaven was dat zij gepest werden op grond van hun “anders zijn”. Onder deze categorie vallen de drie subcategorieën (a) *Uiterlijk slachtoffer*, (b) *Gedrag slachtoffer* en (c) *Hobby's slachtoffer*. Onder de subcategorie (a) *Uiterlijk slachtoffer* valt zowel het lichamelijke uiterlijk, zoals haar, als ook de kleding. Beide verschillen op de een of andere manier van wat de daders als norm achten.

“Ich hatte andere Klamotten(keine schlechten, aber ich hatte halt einen anderen geschmack als was gerade inn war)“.(1)

„kurze Haar („Du siehst aus wie ein Junge“)“.(2)

Onder de subcategorie (b) *Gedrag slachtoffer* valt alles met betrekking tot gedrag van de slachtoffers wat zich onderscheidt van wat de daders als normaal aanzien en “wat hoort”.

“Lautes, langes Lachen(“Lacht die über jeden Scheiß? Wie uncool”)“(3)

Verder hoort ook bij deze subcategorie gedrag waarbij het slachtoffer zich tegen de daders ging verzetten.

“Dadurch dass ich mich der Trainerin nicht willenlos benutzen ließ muss das bei den anderen nicht gut angekommen sein.”(4)

De laatste subcategorie (c)*Hobby's slachtoffer* houdt in dat activiteiten waar het slachtoffer haar tijd mee toebrengt afwijken van de norm, van wat hoort, die door de daders is vastgelegd.

”Ich las viel.”(5)

Eigen aandeel

Een ander thema wat ook vaak weer terugkwam in verschillende teksten is het “eigen aandeel”. Hierbij, gaven de respondenten aan, dat ze door hun (a)*eigen houding* of hun (b)*reactie op het pestgedrag*, het pestgedrag uiteindelijk toelieten en ook toelieten dat het doorging. Met de oorzaak (a)*eigen houding* wordt bedoeld dat de houding van het slachtoffer in het algemeen ervoor zorgde dat de daders begonnen het te pesten.

“wenig Selbstbewusstsein, Unsicherheit[...].”(6)

Onder de subcategorie (b)*reactie op het pestgedrag* valt zoals de naam als zegt, de reactie van het slachtoffer op het pestgedrag van de daders. Deze zorgt ervoor dat de daders doorgaan met het pestgedrag.

“[...] ich ließ ihnen die Möglichkeit dazu, indem ich [m]ich angegriffen fühlte und mich auch so verhielt.”(7)

„Diese Mädchen bekamen von mir die erwartete Reaktion.“(8)

Sociale positionering

Naast de categorie “Reaction to deviance” is deze categorie “Sociale positionering” een van de meest genoemde oorzaak voor pestgedrag. Hierbij gaat het voor de daders erom hun (a)*positie vinden*, hun (b)*positie verbeteren* en hun (c)*positie houden*. De subcategorie (a)*positie vinden* houdt in dat de meisjes proberen een plek in een groep te vinden en het gevoel te krijgen om bij iets te horen om zich beter te voelen.

“ Sich zusammen gegen eine Person stellen, schweißt zusammen und gibt einem das Gefühl dazugehörig, wichtig und wertvoll zu sein.”(9)

Onder de subcategorie (b) *positie verbeteren* wordt verstanden dat de daders probeerden door het pestgedrag hun eigen positie te sterken en meer macht in de groep te krijgen.

“[...] wollten gerne sich selbst (durch Schleimen bei der trainerin und mich zu mobben) in eine bessere Position bringen.”(10)

De laatste subcategorie (c) *positie houden* was een van de meest genoemde redenen voor pesten uit deze categorie. Hierbij gaat het daarom door pestgedrag de macht en positie, die het meisje al heeft, te verdedigen, om deze te kunnen houden. De daders willen bijvoorbeeld vermijden om zelf gepest te worden:

“Sie wollten nicht selbst in die Position rutschen in die ich bin[...].”(11)

Het pesten wordt er dus gebruikt om de eigen zwaktes te verbergen en iemand anders, vooral iemand die nieuw bij de groep komt, in een lage positie te houden, om uiteindelijk de eigen positie te beschermen.

“Ich war neu in der Klasse.”(12)

Eigenschappen daders

Onder de categorie “Eigenschappen daders” valt aan de ene kant de (a) *persoonlijke ontwikkeling/persoonlijkheid van de dader* maar aan de andere kant ook (b) *invloeden uit de omgevingen van de dader* en (c) *gevoelens van de dader*. Met de subcategorie (a) *persoonlijke ontwikkeling/persoonlijkheid van de dader* wordt bedoeld dat de persoonlijke eigenschappen van iemand ook de oorzaak ervan kunnen zijn, dat diegene pestgedrag laat zien.

“Manche Leute kämpfen gerne unfair.”(13)

Ook de persoonlijke ontwikkeling kan een invloed uitoefenen op de kans dat iemand pestgedrag vertoont.

“Ich denke das die mädchen das gemacht haben [...] au seiner unvollwassenheit heraus worin alles was „anders” ist komisch scheint.”(14)

„[...] nicht viel verstand von der Welt hatten.”(15)

Onder de subcategorie (b) *invloeden uit de omgeving van de dader* vallen incidenten of in het algemeen de toestand van de omgeving van de dader die ertoe kan leiden dat zij pestgedrag gaat vertonen.

“Sie hatte in dem Zeitraum von zu Hause aus sehr viel Probleme.”.(16)

Bij de laatste subcategorie (c) *gevoelens van de dader* van deze categorie gaat het vooral om het gevoel jalousie dat een groot deel van de respondenten genoemd heeft als oorzaak voor het pestgedrag. Daarbij werden bijvoorbeeld schoolprestaties of competenties in sport etc als factoren genoemd die hadden geleid tot jalousie bij de daders.

“Zum anderen war wahrscheinlich auch Neid im Spiel, weil ich in der Klasse immer eine der besten war(solche Anmerkungen kamen nämlich auch).”.(17)

Aandacht

Deze categorie beschrijft een thema dat door meerdere respondenten werd beschreven, namelijk dat de reden voor het pestgedrag, het verlangen van de daders maar aandacht was. Wiens aandacht zij wilden hebben werd niet genoemd door de respondenten.

“Meiner Meinung wollten die Mädels gerne die Aufmerksamkeit haben.”.(18)

Strategieën

Onderzoeksvraag twee van dit onderzoek is welke invloed de interpretatie van oorzaken van het pestgedrag op de keuze van strategieën heeft, waar het slachtoffer gebruik van maakt om met de situatie om te gaan. Om deze vraag te kunnen beantwoorden moet er eerst worden gekeken naar de strategieën die de respondenten in hun teksten beschrijven. Daarvoor zijn de teksten eerst met de in de methode beschreven techniek geanalyseerd om die strategieën te kunnen categoriseren. In de data zijn er acht verschillende categorieën van strategieën gevonden worden, waarvan de meisjes een of meer hebben gebruik tijdens een pest-incident. Die acht strategieën vielen in twee hoofdcategorieën, die *“Being active”* en *“Being passive”* genoemd zijn.

Being active

Onder de hoofdcategorie *“Being active”* vallen alle strategieën waarbij het slachtoffer actief een handeling verricht, om met het pesten om te gaan. Hierbij horen de categorieën (a) *Wisselen van baan*, (b) *I don't care anymore*, (c) *Openbaar maken*, (d) *Trotseren* en (e) *Meedoen*. In het volgende stuk zullen de verschillende categorieën uitgebreid worden beschreven.

Wisselen van Baan

Deze strategie houdt in dat het meisje zich aan de ene kant (a) *terugtrekt uit de sociale omgeving* of uit de sociale groep waar zij gepest werd. Het citaat van een van de respondenten over dit onderwerp was:

"[...] zog mich einfach mit der einen aus meiner Klasse zurück[...]"(19)

Een andere strategie, die onder deze categorie past is het (b) *contact zoeken met anderen buiten de oude groep*. Een van de meisjes schreef bijvoorbeeld:

"Ich habe mich von meiner Klasse distanziert und den Kontakt zu anderen außerhalb gesucht."(20)

I don't care anymore

Deze strategie is benoemd naar de houding die enkele van de respondenten ontwikkelden als reactie op het pestgedrag. Deze strategie houdt in dat men niet meer zo veel betekenis aan de mening van anderen toe kent. Een van de meisjes schreef als volgt:

"[...] meinen eigenen Weg gefunden. Ich habe begriffen, dass die Meinung der anderen nicht von Bedeutung ist[...]"(21)

Een ander meisje schreef dat ze, nadat ze eerst probeerde zich aan te passen, dat ze begreep dat ze dat niet meer wilde en dat ze daarom weer haar oude zelf werd:

"Aber: Das war ich nicht! Also hab ich mich wieder verhalten so wie normal auch war."(22)

Soms kan het wel zo ver gaan dat zelfs mensen voor het eigen leven niet meer als belangrijk wordt gezien:

" [...] dass ich sie für mein Leben und meine Interessen nicht brauche."(23)

Het openbaar maken

Deze strategie houdt in dat de situatie waarin het slachtoffer zich bevindt openbaar wordt gemaakt. Hier gaat het niet alleen daarom dat buitenstaanders het horen, maar ook dat de daders zelf met hun gedrag worden geconfronteerd. De respondenten hebben er twee manieren genoemd hoe dit gedaan kan worden, namelijk (a) *om hulp vragen of om*

ondersteuning vragen en (b) *aanspreken van daders zelf*. Interessant was, dat een groot deel van de respondenten expliciet noemden dat ze niet om hulp hadden gevraagd met de situatie:

“Ich habe mit niemandem darüber gesprochen.”(24)

Waarom ze het niet deden, hebben de meisjes niet geschreven. Diegene die op deze manier hadden gehandeld, hadden dan ook alleen autoriteitspersonen, zoals ouders en leraren, genoemd en geen leeftijdsgenoten. Een respondent schreef bijvoorbeeld dat ze de situatie aan haar leraar had beschreven:

”Nachdem ich meiner Klassenlehrerin meine Probleme geschildert hatte[...]”(25)

De andere manier waarop enkele meisjes de situatie openbaar gingen maken, was door het (b) *aanspreken van de daders zelf*. Een van de respondenten ging bijvoorbeeld een e-mail schrijven waarin ze de meisjes uitlegde waarom ze hun gedrag niet goed vond en het voetbalteam daarom wou verlaten:

“[...]hab ich eine lange, mehrseitige E-mail an das team geschrieben um deutlich zu machen warum ich nicht mehr bei ihnen spielen wollte[...]”(26)

Een ander respondent ging de meisjes zelfs vragen, waarom zij zich op die manier gedroegen:

” [...], habe sie damals gefragt warum sie mir aus dem Weg gehen,[...]”(27)

Trotseren

Deze strategie beschrijft twee soorten van door de respondenten beschreven reacties. Aan de ene kant proberen de meisjes te (a) *“vechten” met woorden*. Een respondent schreef bijvoorbeeld dat ze met andere meisjes ging discussiëren waarom ze dingen aan haar niet leuk vonden:

”Ich fing auch Diskussionen darüber an, wer was und warum und überhaupt nicht an mir leiden könnte,[...]”(28)

Men zou wel kunnen denken dat dit eigenlijk bij de strategie “Openbaar maken” hoort, maar dat is niet het geval. Bij het openbaar maken gaat het daarom dat het eigenlijke pestgedrag wordt aangesproken. Bij “trotseren” gaat het om een directe reactie van de slachtoffers bij een pestincident. De andere manier van “trotseren” die onder deze categorie valt, was het (b) *“vechten” met bepaalde handelingen*. Een meisjes beschreef haar gedrag met:

”Mein Verhalten war generell eher konternd[...]”(29)

Helaas ging zij er niet verder op in, wat ze daar precies mee bedoelde. Een ander respondent was er iets duidelijker over en schreef dat zij zich gewoon weigerde om van haar plek op te staan, als de meisjes dat van haar vroegen:

”[...] weil ich mich wehrte und nicht von diesem Platz aufstand, [...]”(30)

Toegeven

Met deze categorie wordt bedoeld dat de slachtoffers aan de ene kant de manier waarop de daders met hun omgaan (a)*toelaten en het “spelletje zelfs meespelen”*. Een van de meisjes beschreef in haar tekst een situatie met twee van haar vriendinnen, waar deze dachten dat ze iets had gestolen en haar daarom niet meer mee wilden laten spelen. Hoewel ze het niet had gedaan, ging ze met het scenario mee en liet haar vriendinnen haar spullen controleren, in de hoop dat het daardoor beter werd:

”[...] kam der Verdacht bei ihr aus, dass ich es geklaut hätte. Ich erlaubte ihr meinen gesamten Ordner durchzublättern[...]. Wollte deshalb sogar, dass meine Freundin sich selbst davon überzeigte.”(31)

Een andere strategie die onder deze categorie valt is het (b) *zich aanpassen*, waarbij het slachtoffer probeert aan de richtlijnen van de andere meisjes te voldoen:

” Ständig wurde ich kritisiert, ich würde nicht gut spielen, ich würde nicht zum Wohle des Teams spiele, ich müsste mich anpassen um zum Thema gehören zu können[...]. Das hatte ich auch versucht, mich an zu passen.“(32)

Being passive

Onder de hoofdcategorie “Being passive” vallen alle strategieën waarbij het slachtoffer vooral passief blijft in plaats van actief handelen om met het pestgedrag van de andere meisjes om te gaan. Hierbij horen de categorieën (a)*Zwijgen* , (b)*Negeren* en (c)*Gevoelens niet laten zien*. In het volgende stuk zullen deze categorieën uitgebreid worden besproken.

Niets zeggen

Onder de categorie “Niets zeggen” vallen de strategieën (a) *niet over praten* (b) *daders niet op aanspreken*. De strategie (a)*niet over praten* is iets algemener en houdt in dat de slachtoffers gingen zwijgen over wat er gebeurde.

“Auch hier schwieg ich und sagte nichts mehr“(33)

“Ich habe mit niemandem darüber gesprochen[...]”(34)

“[...]aber ich hab mich nicht getraut zu sagen dass keiner mitmachen will.“(35)

In tegenstelling tot de strategie (a)*om hulp vragen* uit de categorie „Openbaar maken” vragen de slachtoffers ook niet om hulp. De situatie wordt doodgezwegen. De strategie (b)*daders niet op aanspreken* houdt in dat de meisjes ook de daders niet op hun gedrag gingen aanspreken.

Negeren

Deze strategie werd door enkele meisjes genoemd. Hierbij gaat het slachtoffer überhaupt niet meer op de acties van de dader in en negeert deze vaak zelfs volledig.

“Ich habe sie in den meisten Fällen ignoriert[...]”(36)

Gevoelens niet laten zien

Deze strategie werd door een van de respondenten beschreven. De strategie houdt in dat het slachtoffer haar gevoelens niet meer laat zien aan de daders. Een van de meisjes schreef dat ze niet meer voor de meisjes ging huilen:

“Ich hab mir das heulen abgelernt. Ich habe nie vor meiner Trainerin geheult[...]”(37)

Gevolgen

Onderzoeksvraag drie van dit onderzoek betreft welke gevolgen de slachtoffers van pesten bij zichzelf observeren. Met behulp van de in de methode beschreven techniek zijn de antwoorden van de respondenten geanalyseerd om deze gevolgen te kunnen categoriseren. De gevolgen konden in twee hoofdcategorieën worden ingedeeld, namelijk (a)*fysieke gevolgen* en (b)*psychologische gevolgen*.

Fysieke gevolgen

Onder de categorie fysieke gevolgen vallen alle soorten consequenties die effect hebben op de lichaam van het slachtoffer. Hieronder valt de categorie (a)Lichamelijke problemen.

Lichamelijke problemen

Deze categorie bevat alle gevolgen die negatieve effecten op het lichamelijke welzijn hebben gehad zoals hoofdpijn of buikpijn.

“In der Zeit wo das Mobbing passiert ist, hatte ich häufig Kopfschmerzen [...]”(38)

Psychologische gevolgen

Deze categorie vat alle gevolgen die van invloed zijn op de psyche. Met psyche wordt de totaliteit van de menselijke geest, zowel bewust als ook onbewust, bedoeld. Die hoofdcategorie kan worden ingedeeld in nog twee kleinere hoofdcategorieën van gevolgen, namelijk de (a)*Effect op relaties met anderen* en (b)*Effect op relatie met zichzelf*.

Effect in relaties met anderen

Onder deze hoofdcategorie vallen alle gevolgen die effect hebben op de relatie met anderen. Dat zijn bijvoorbeeld gevolgen die de relatie met anderen verstoren. De gevolgen uit deze hoofdcategorie kunnen worden ingedeeld in de categorieën (a)verlies van vertrouwen, (b)*angstsymptomen*, (c)*contactproblemen*, (d) *Reactie van anderen* en (e)*Need for harmony*.

Verlies van vertrouwen

Een van de meest genoemde gevolgen voor de slachtoffers was aan de ene kant dat ze meer tijd nodig hadden om vertrouwen op te bouwen tot een andere persoon, maar ook dat ze vaker wantrouwig tegenover mensen stonden.

“Ich bin anderen Menschen gegenüber eher misstrauische[...]“ (39)

„[...] , dass ich Menschen schwer vertrauen kann.“ (40)

Zelfs personen die niets te maken hadden met het pestincident, waren de respondenten wantrouwig tegenover. Daardoor werd ook het vinden van nieuwe vrienden lastiger.

„Es war für mich ebenfalls problematisch neue Freunde zu finden und Vertrauen zu anderen Menschen zu entwickeln.“ (41)

Angstsymptomen

Enkele respondenten noemden ook gevoelens van angst, in verschillende situaties en om verschillende redenen, als gevolg van de pest-incidenten. Twee verschillende subcategorieën die vaak terugkwamen waren (a) *angst voor aandacht*, (b) *angst voor afwijzing*. De subcategorie (a) *angst voor aandacht* beschrijft het probleem, dat slachtoffers van pesten het “in de focus staan” als negatief bekijken en er bang voor zijn om in een soortgelijke situatie te komen.

„Ich habe mich lange Zeit versucht zu verstecken und nicht aufzufallen, da ich Angst vor zu viel Aufmerksamkeit hatte und das mir diese zum Nachteil wird.“ (42)

„[...] Angst hab zu sehr aufzufallen, und ich bin sehr nervös in großen Gruppen zu sprechen, ergo Vorträge/Präsentationen zu halten.“ (43)

De subcategorie (b) *angst voor afwijzing* beschrijft de angst van het slachtoffer, niet leuk gevonden te worden van anderen en de angst om afgewezen te worden door andere.

„Ich hatte lange Angst vor Zurückweisung und davor ausgelacht zu werden.“ (44)

„[...] und habe Angst von anderen Menschen abgelehnt und im Stillen nicht gemocht zu werden.“ (45)

Contactproblemen

Bij de categorie “Contactproblemen” gaat het daarom dat de slachtoffers, als gevolg van het pest-incident, het contact met anderen niet meer zoeken en zelfs proberen te vermijden.

„[...]damals mied ich große Partys, mochte es nicht neue Leute kennen zu lernen[...]“(46)

Reactie van anderen

Met het categorie „Reactie van anderen” wordt een gevolg beschreven, dat door één respondent is genoemd. Hierbij gaat het om reacties op het, door het pest-incident beïnvloede, gedrag van het slachtoffer.

„ICH bekomme heutzutage viel wertschätzung dafür[Verhalten][...]“(47)

Need for harmony

De laatste categorie uit het onderdeel “Effect op relaties met anderen” is “Need for harmony”. Deze houdt in dat de slachtoffers conflicten en discussie met anderen proberen te vermijden, door snel een overeenkomst proberen te vinden of in te geven.

„Ich bin ein schwerst harmoniebedürftiger Mensch. Ich hasse Auseinandersetzungen auf persönlicher Ebene.“(48)

„[...]lenke bei Unstimmigkeiten schnell ein und vermeide jede Diskussion.“(49)

Effect op relaties met zichzelf

Hieronder vallen alle categorieën die effecten hebben op de houding van het slachtoffer. In de teksten van de respondenten zijn vijf categorieën gevonden, namelijk (a)*Onafhankelijkheid*, (b)*Reductie van motivatie*, (c)*Onzekerheid*, (d)*Rechtvaardigheidszin versterkt* en (e)*Being balanced*.

Onafhankelijkheid

Naast “verlies van vertrouwen” was het versterken van onafhankelijkheid een van de meest genoemde gevolgen van de pest-incidenten. Hiermee wordt bedoeld dat de slachtoffers een ”maakt mij niet uit wat zij denken”-houding kregen, waardoor voor hen de mening en waardering van anderen niet meer zo belangrijk is.

„Ich lege nicht mehr allzu viel Wert auf die Meinung anderer[...]“(50)

Dit heeft tot gevolg dat zij zich onafhankelijker voelen en vaak ook een grote drang hebben om zichzelf te zijn.

„Es hat mich meinem Umfeld gegenüber unabhängiger gemacht.“(51)

„[...] einfach daraus sich selbst so zu zeigen wie man ist.“(52)

Reductie van motivatie

Met de categorie „Reductie van motivatie“ wordt een negatief effect op activiteit, zoals studie, school of hobby's beschreven, in form van een vermindering van motivatie. Vaak gebeurt dit omdat het pesten plaatsvindt tijdens een van de activiteiten, waardoor het plezier en de motivatie om naar die activiteit te gaan verdwijnt. Dit leidt dan ook vaak tot een verslechtering in motivatie.

“Leider hat mir dieses Erlebnis auch zu einem großen Teil die Freude am Fußball genommen[...][...]nicht wirklich motivieren konnte um zu Lernen, die Bücher zu lesen, oder mich anderweitig mit meinem Studium zu beschäftigen.“(53)

Onzekerheid

In dit artikel wordt het zelfbewustzijn als de mogelijkheid gezien om de eigen gevoelens, emoties, eigenschappen en de persoonlijke uitstraling correct waar te nemen. Een van de gevolgen van pesten is een verslechtering van het zelfbewustzijn, waardoor de slachtoffers onzekerheid voelen over hun gevoelens en zichzelf. Ze zijn minder goed in staat is om hun (a)gevoelens te herkennen.

„[...]noch immer Probleme um meine eigenen Gefühle zu erkennen. Oft weiß ich was ich fühle ohne das Gefühl zu haben dass ich es wirklich tu.“(54)

Bovendien weten zij dan ook (b) *niet meer goed wie ze zijn*. Zij zijn zo sterk beïnvloed door de mening en zichtwijzen van anderen, dat ze niet meer weten wat hun eigen beeld over zichzelf is.

„Selbstzweifel (vielleicht bin ich wirklich so wie alle sagen?)“(55)

Rechtvaardigheidszin versterkt

Een gevolg van een pest-incident kan zijn dat een slachtoffer een sterker rechtvaardigheidszin ontwikkelt.

„Mein Gerechtigkeitsinn ist hier sehr stark. Er war schon immer stark aber dadurch dass ich das mitmachen musste ist dieser sehr ausgeprägt.“(56)

De respondenten schreven daarover, dat zij er niet tegen konden als iemand respectloos of onrechtvaardig behandeld wordt.

„Ich werde sauer wenn andere Leute anderen keinen Respekt gegenüber bringen, jemand ungerecht behandelt wird oder etwas gesagt wird ohne drüber nach zu denken ob es den anderen Menschen treffen könnte.“(57)

Bovendien was bij veel van de respondenten de houding tegen pesten versterkt door de ervaring.

„Seitdem kann ich es auch nicht haben wenn andere Leute gemobbt werden (ob Lehrer, Mitschüler, Mitstudenten, Dozenten, fremde Leute).“(58)

Being balanced

Het laatste gevolg wat beschreven werd door de respondenten was een “in zichzelf rusten”. Het slachtoffer is meer zeker van zichzelf en de eigen mogelijkheden. Als gevolg daarvan is ze heel evenwichtig.

“Diese Erlebnisse sorgten dafür, dass ich stärker auf psychischer Ebene bin und mich relativ wenige Dinge aus der Bahn bringen können.“(59)

7. Discussie

Wat zijn de belangrijkste resultaten?

Met dit onderzoek is geprobeerd om drie vragen te beantwoorden. De eerste onderzoeksvraag was welke oorzaken voor pestgedrag van de slachtoffers worden genoemd en of het mogelijk is om van deze oorzaken verschillende niveaus van inzicht af te leiden. Hoewel er een groot aantal verschillende oorzaken werden gegeven door de slachtoffers, waren er te weinig respondenten om duidelijke verschillen in niveaus van inzicht af te leiden. Een deel van de genoemde oorzaken zijn ook al in eerder onderzoek gevonden, zoals het anders zijn van het slachtoffer, jaloezie en het zoeken van aandacht (Bosacki, Marini, & Dane, 2006;. Buchanan & Winzer, 2001; Frísen, Holmqvist, & Oscarsson, 2008; Hamarus & Kaikkonen, 2008; Hazler & Hoover, 1993; Hoover, Oliver, & Hazler, 1992; Teřasahjo & Salmivalli, 2003;. Varjas, Meyers, Bellmoff, Lopp, Birckbichler, & Marshall, 2008; Owens, Shute, & Slee, 2000). De meest voorkomende thema's in de teksten konden in de categorieën "Reaction to deviance" en "Sociale positionering" worden ingedeeld. Blijkbaar werden deze twee het vaakst waargenomen als oorzaken van pesten. Daarbij is wel belangrijk om te vermelden dat dit niet meteen moet betekenen dat deze twee oorzaken ook in de werkelijkheid het meest voorkomen. Bij het beantwoorden van deze vraag ging het niet om de "echte" redenen voor pestgedrag te onderzoeken, het doel was het om de interpretatie van de slachtoffers en hun perspectief op de ervaring te horen te krijgen. Volgens het model van de *sociale cognitieve benadering*, dat al in de inleiding van dit artikel werd besproken, heeft de manier hoe kinderen situationele cues coderen, invloed op welke mogelijke oplossing voor het probleem zij als passend zien en welke reactie zij uiteindelijk gaan kiezen. Welke redenen de meisjes dus aan het ontstaan van pestgedrag geven, heeft invloed op welke strategie zij uiteindelijk gebruiken om met het pestgedrag om te gaan. Hiermee is er een goede overgang gemaakt naar de tweede onderzoeksvraag.

Het ging hier om het vinden van een samenhang tussen de interpretaties die de meisjes geven voor de oorzaken van pest-incidenten en de strategieën waarvan zij uiteindelijk gebruik maken om met de situatie om te gaan. Ook hier was het op grond van een klein aantal respondenten niet mogelijk om een betrouwbare analyse te doen. Er zijn wel strategieën gevonden in de teksten van de respondenten, maar ook hier kon er op grond van te weinig data en vooral te weinig respondenten geen samenhang worden gevonden tussen de interpretaties van de oorzaken en de gebruikte strategieën. Wat opviel was dat geen van de strategieën veel meer gebruikt werd dan de andere. Natuurlijk kan dat ook door het aantal

respondenten komen. Na het vergelijken van de in dit onderzoek gevonden strategieën met strategieën uit eerder onderzoek blijkt, dat er ook hierbij soortgelijke reacties werden gevonden. Naylor et al (2003) hadden met hun studie bijvoorbeeld ook categorieën zoals “Negeren”, “Trotseren” en “Het openbaar maken”. Wat dit onderzoek in ieder geval sterk duidelijk maakt is dat slachtoffers van pesten niet altijd de beste strategie kiezen. Een voorbeeld hiervoor is de strategie “Negeren” die door enkele respondenten werd genoemd. In bijna elke artikel dat zich met interventies rondom het thema pesten bezig houdt, wordt gezegd dat het negeren van de situatie de minst effectieve manier is om pesten tegen te gaan (Craig, Pepler & Blais, 2007). Dit feit laat onder andere zien dat het belangrijk is dat meisjes advies krijgen hoe ze het best om moeten gaan met een pestsituatie. Bovendien is het verkeerdt daarvan uit te gaan dat zij alleen in staat zijn om de situatie te regelen.

De derde vraag van dit onderzoek was wat voor invloed het pesten, volgens de slachtoffers, op hun latere leven en gedrag had en hoe zij er tegenwoordig mee omgaan. De meest genoemde thema's, in de verschillende teksten, hoorden bij de categorieën “Verlies van vertrouwen” en “Angstsymptomen”. Verder blijkt uit analyse van alle categorieën dat een pest-incident voor de slachtoffers aan de ene kant schadelijk is voor relaties met anderen, waarbij het daarbij niet alleen gaat om de relaties tot of met de daders of relaties uit de tijdruimte van het pest-incident. Ook het aangaan en houden van latere relaties wordt door bijvoorbeeld het verlies van vertrouwen moeilijker. Aan de andere kant heeft het pestgedrag ook effect op de relatie of houding van het slachtoffer tot zichzelf. Hierbij noemden de respondenten niet alleen negatieve gevolgen. Enkele respondenten schreven zelfs expliciet dat het pest-incident ook positieve gevolgen voor hen had, zoals het “Being balanced”. Naast de analyse van gevolgen is er ook daarna gekeken hoe de slachtoffers van pesten tegenwoordig met de ervaringen omgaan. Het blijkt uit de data dat eigenlijk drie soorten reacties te vinden waren bij de respondenten. De eerste groep probeert er een zin aan te geven door zich daarop te richten wat zij er door hebben geleerd, vooral wat voor positieve effecten het op hun had. De tweede groep richt zich vooral op de problemen die ze door de ervaring hebben en voelen de gevolgen heel duidelijk in hun dagelijks leven. De derde groep maakt duidelijk dat het pesten wel gevolgen voor hen had en dat ze van de gevolgen ook wel last hadden, maar ook dat ze tegenwoordig geleerd hebben om er mee om te gaan. Het is belangrijk om duidelijk te maken dat geen van de respondenten alleen bij één van deze groepen hoorde. Vaak lieten ze eigenschappen van twee van de groepen zien.

Wat zijn de zwakke punten van het onderzoek?

Een van de zwakke punten van dit onderzoek was het kleine aantal respondenten wat vooral kwam door de tijdslimiet waar de bachelor opdracht aan gebonden is. Hoewel er niet vergeten mag worden dat een kleine steekproef normaal is voor een kwalitatief onderzoek. Ten tweede is het mogelijk dat de resultaten beïnvloed zijn door het soort respondenten dat meedeed aan het onderzoek. Er zijn in het begin heel veel mensen gevraagd om deel te nemen aan de studie, maar daarvan heeft maar een klein percentage gereageerd en een nog kleinere groep heeft uiteindelijk meegedaan. In het onderzoek zijn er dus alleen data van personen geanalyseerd die open met hun ervaring omgaan en toegeven dat ze deze ervaring hebben mee gemaakt. De vraag die men zich hier moet stellen is of deze groep meisjes op dezelfde manier naar oorzaken en gevolgen aankijkt als meisjes die er niet over durven te spreken. Een andere zwak punt van dit onderzoek is de inhoud van de introductie die de respondenten moesten lezen voordat zij begonnen met het onderzoek. In deze inleiding stonden al oorzaken van pesten genoemd welke de respondenten beïnvloed zouden kunnen hebben. Dit is echter niet waarschijnlijk omdat de genoemde oorzaken, op één na, heel weinig terug te vinden waren in de antwoorden van de respondenten. De ene oorzaak die al in de introductie stond en door veel respondenten genoemd werd, was angst. Het vierde zwakke punt van dit onderzoek was de leeftijd van de respondenten. Aan het onderzoek hebben vooral meisjes en vrouwen boven de 20 deel genomen. Hoewel de meeste respondenten de ervaring wel tijdens de jaren, waarop ze op de middelbare school zaten, hebben meegemaakt, is het mogelijk dat hun zichtwijze op de ervaring niet meer hetzelfde is, als toen het gebeurde. De vraag die gesteld moet worden is daarom of de resultaten voor het doel van dit onderzoek gebruikt kunnen worden. Nog een keer ter herinnering: Het doel was dat leerkrachten, ouders, verzorgers etc met behulp van de resultaten een beter begrip kunnen krijgen van hoe meisjes het pesten zelf ervaren en interpreteren, zodat zij zich beter kunnen richten op de reële behoeften van de meisjes. Pesten gebeurt vooral in de jaren van de middelbare school, zodat meisjes vooral in die tijd ondersteuning nodig hebben. Als de zichtwijze in de loop van de jaren verandert dan interpreteren de meisjes uit het onderzoek de gebeurtenissen misschien op een andere manier dan de meisjes die net in de leeftijd zijn, dat ze op de middelbare school zitten.

Wat voor advies kan er uitgebracht worden voor later onderzoek?

Aan het eind wil de auteur nog een advies uitbrengen voor later, vooral Duits, onderzoek. Tijdens de studie kwam door de reacties van de meisjes het gevoel op dat het

Duitse woord “mobbing” sterk negatief wordt waargenomen. Veel mensen willen daarmee niet in verbinding gebracht worden, waardoor zij minder graag willen toegeven dat zij “gemobbt” werden. De Duitse vertaling van de studie “Mobbing unter Mädchen” had dus een afschrikkende werking. Voor latere Duitse studies wordt daarom aangeraden om iets neutralere beschrijvingen van pestgedrag te kiezen zoals “hänseln” of “schikanieren”. Het betekent uiteindelijk hetzelfde maar volgens de auteur zijn de meisjes meer bereid om toe te geven dat ze slachtoffer van een pest-incident waren, als het gedrag van de daders met die woorden wordt beschreven.

8. Bronnen

Aluede, O., Adeleke, F., Omoike, D., & Afen-Akpaída, J. (2008). A review of the extent, nature, characteristics and effects of bullying in schools. *Journal of Instructional Psychology*, 35, 151 – 158.

Ashworth, P., & Lucas, U. (2000) Achieving Empathy and Engagement: a practical approach To the design, conduct and reporting of phenomenographic Research. *Studies in Higher Education*, 25(3), 295-308.

Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative Research*, 1(3), 385-405, doi: 10.1177/146879410100100307

Beasley, E.W. (2015). *Perceptions of middle school bystanders to bullying incidences* (Dissertation). ProQuest Dissertations & Theses (PQDT). (3702170)

Beran, T. (2009). Correlates of peer victimization and achievement: An exploratory model. *Psychology in the Schools*, 46, 348 – 361.

Berger, R. (2015, January 28). Und plötzlich war sie sprachlos. Retrieved from <http://www.stern.de/familie/kinder/mobbing-in-der-schule-ein-maedchen-verlor-seine-stimme-2169346.html>

Bjorkqvist, K., & Niemela, P. (Eds.). (1992). *Of mice and women: Aspects of female aggression*. Academic Press, Inc. San Diego: Academic Press, pp 51-64

Borntrager, C., Davis, J. L., Bernstein, A., & Gorman, H. (2009). A cross-national perspective on bullying. *Child Youth Care Forum*, 38, 121 – 134

Bosacki, S. L., Marini, Z. A., & Dane, A. V. (2006). Voices from the classroom: Pictorial and narrative representations of children's bullying experiences. *Journal of Moral Education*, 35, 231 – 245

Buchanan, P., & Winzer, M. (2001). Bullying in schools: Children's voices. *International Journal of Special Education*, 16, 67 – 79.

Cassidy, T. (2009). Bullying and victimisation in school children: The role of social identity, problem-solving style, and family and school context. *Social Psychology of Education*, 12, 63 – 76.

Charmaz, K. (2006). *Constructing Grounded Theory: A Practical Guide through Qualitative Analysis*. London: SAGE Publications

Connors-Burrow, N. A., Johnson, D. L., Whiteside-Mansell, L., McKelvey, L., & Gargus, R. A. (2009). Adults matter: Protecting children from the negative impacts of bullying. *Psychology in the Schools*, 46, 539 – 604.

Craig, W., Pepler, D., & Blais, J. (2007) Responding to Bullying: What Works?. *School Psychology International*, 28(4), 465–477. DOI: 10.1177/0143034307084136

- DeRosier, M. E., & Mercer, S. H. (2009). Perceived behavioral atypicality as a predictor of social rejection and peer victimization: Implications for emotional adjustment and academic achievement. *Psychology in the Schools*, 46, 375 –387.
- Dodge, K.A.(1986).A social information processing model of social competence in children. In M. Perlmutter(Ed.),*The Minnesota Symposium on Child Psychology (Vol. 18, pp. 77-125)*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.
- Dodge, K. A., Coie, J. D., & Lynam, D. (2006). Aggression and antisocial behavior in youth. In N. Eisenberg (Vol. Ed.), D. William & R. M. Lerner (Editors-in-chief), *Handbook of child psychology. Vol. 3: Social, emotional, and personality development (6th ed., pp. 719 – 788)*. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Eslea, M., Menesini, E., Morita, Y., O’Moore, M., Mora-Merchán, J. A., & Pereira, B., (2003). Friendship and loneliness among bullies and victims: Data from seven countries. *Aggressive Behavior*, 30, 71 – 83.
- Eslea, M., & Rees, J. (2001). At what age are children most likely to be bullied at school? *Aggressive Behavior*, 27(6), 419-429, doi: 10.1002/ab.1027
- Fiske, S. T., & Taylor, S. E. (2008). *Social cognition: From brains to culture*. New York: McGraw-Hill.
- Fleming, L. C., & Jacobsen, K. H. (2009). Bullying and symptoms of depression in Chilean middle school students. *Journal of School Health*, 79, 130 – 137.
- Flick, U. (1995). *An Introduction to Qualitative Research*. Hamburg: Rowohlt Taschenbuch Verlag GmbH
- Frattaroli, J. (2006). Experimental disclosure and its moderators: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 132, 823– 865. doi: 10.1037/0033-2909.132.6.823
- Frisén, A., Holmqvist, K., & Oscarsson, D. (2008). 13-year-olds’ perception of bullying: Definitions, reasons for victimization and experience of adults’ response. *Educational Studies*, 34, 105 – 117.
- Hawker, D. S. J., & Boulton, M. J. (2000). Twenty years research on peer victimization and psychosocial maladjustment: A meta-analytic review of cross-sectional studies. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 41, 441 – 455.
- Hamarus, P., & Kaikkonen, P. (2008). School bullying as a creator of pupil pressure. *Educational Research*, 50, 333 –345.
- Hazler, R. J., & Hoover, J. H. (1993). What do kids say about bullying? *Education Digest*, 58, 16 – 20.
- Hoover, J. H., Oliver, R., & Hazler, R. J. (1992). Bullying: Perceptions of adolescent victims in the Midwestern USA. *School Psychology International*, 13, 5 – 16.
- Lagerspetz, K.,M.,J., Bjorkqvist, K., & Peltonen, T.(1988) Is indirect aggression typical of females? Gender differences in aggressiveness in 11- to 12-year old children. *Aggressive Behavior*, 14, 403-414.

- McCarthy, P., Rylance, J., Bennett, R., & Zimmerman, H. (2001). *Bullying Backyard to Boardroom*. Sydney: Federation Press
- Naylor, P., Cowie, H. & del Ray, R. (2003) Coping Strategies of Secondary School Children in Response to Being Bullied. *Child Psychology and Psychiatry Review*, 6(3), 114-120. DOI: 10.1111/1475-3588.00333
- Owens, L., Shute, R., & Slee, P. (2000). I'm in and you're out: Explanations for teenage girls' indirect aggression. *Psychology, Evolution, and Gender*, 2, 19–46.
- Prinstein, M. J., Boergers, J., & Vernberg, E. M. (2001). Overt and relational aggression in adolescents: Social – psychological adjustment of aggressors and victims. *Journal of Clinical Child Psychology*, 30, 479 – 491.
- Ranta, K., Kaltiala-Heino, R., Pelkonen, M., & Marttunen, M. (2009). Associations between peer victimization, self-reported depression and social phobia among adolescents: The role of comorbidity. *Journal of Adolescence*, 32, 77 – 93.
- Rigby, K. (2003). Consequences of bullying in schools. *Canadian Journal of Psychiatry*, 48, 583 – 590.
- Roland, E. (2002). Bullying, depressive symptoms and suicidal thoughts. *Educational Research*, 44, 55 – 67.
- Simmons, R. (2002) *Odd Girl Out: The Hidden Culture of Aggression in Girls*. New York: Houghton Mifflin Harcourt Publishing Company.
- Smith, P. K., Morita, Y., Junger-Tas, J., Olweus, D., Catalano, R., & Slee P. (Eds.) (1999). *The nature of school bullying: A cross-national perspective*. London: Routledge
- Sweeting, H., Young, R., West, P., & Der, G. (2006). Peer victimization and depression in early-mid adolescence: A longitudinal study. *British Journal of Educational Psychology*, 76, 577 – 594.
- Teřasahjo, T., & Salmivalli, C. (2003). “She is not actually bullied”: The discourse of harassment in student groups. *Aggressive Behavior*, 29, 134 – 154.
- Thornberg, R. (2010). Schoolchildren's Social Representations on Bullying Causes. *Psychology in the School*, 47(4), 311-327. DOI: 10.1002/pits.20472
- Thijs, J., & Verkuyten, M. (2008). Peer victimization and academic achievement in multiethnic sample: The role of perceived academic self-efficacy. *Journal of Educational Psychology*, 100, 754 – 764.
- Van der Wal, M., F., de Wit, C., A., M., & Hirasing, R., A. (2003). Psychosocial Health Among Young Victims and Offenders of Direct and Indirect Bullying. *Pediatrics*, 111(6), 1312-1317. Retrieved from <http://pediatrics.aappublications.org/content/111/6/1312.full.html>
- Varjas, K., Meyers, J., Bellmoff, L., Lopp, E., Birckbichler, L., & Marshall, M. (2008). Missing voices: Fourth through eighth grade urban students' perceptions of bullying. *Journal of School Violence*, 7, 97 – 118.

9. Bijlage

Vertaalde citaten

1. *"Ik had andere kleding (geen slechte, maar ik had gewoon een andere smaak dan wat er net "in" was)"(1)*
2. *"Kort haar ("Je ziet eruit als een jongen ")". (2)*
3. *"Harde, lange lach ("lacht echt over alles? Hoe niet- cool ") "(3)*
4. *"Het feit dat ik me door de coach niet zo maar liet gebruiken kwam niet goed aan bij de rest."(4)*
5. *"Ik lees veel." (5)*
6. *"Laag zelfbeeld, onzekerheid [...]." (6)*
7. *"[...] Ik gaf hen de kans om dat te doen, doordat ik me aangevallen voelde en ik me ook op die manier gedroeg." (7)*
8. *"De meisjes kregen de verwachte respons." (8)*
9. *"Zich samen tegen één persoon te stellen "schweift zusammen" en geeft je het gevoel bij iets te behoren, belangrijk en waardevol te zijn."(9)*
10. *"[...] Wilden zichzelf graag (door zich goed te stellen met de trainer en om me te pesten) in een betere positie brengen."(10)*
11. *"Ze wilden zelf niet in die positie komen [...]." (11)*
12. *"Ik was nieuw in de klas." (12)*
13. *"Sommige mensen vechten graag oneerlijk."(13)*
14. *"Ik denk dat de meisjes hebben het gedaan omdat ze onvolwassen waren en voor hun alles wat "anders" is, grappig lijkt." (14)*
15. *"[...] Niet veel verstand van de wereld gehad." (15)*
16. *"Ze had in die periode van huis uit veel problemen."(16)*
17. *"Aan de andere kant was er waarschijnlijk jaloezie in het spel, want ik was altijd een van de beste in de klas (dat soort commentaar kwam namelijk ook)." (17)*
18. *"Naar mijn mening wilden de meisjes graag aandacht hebben." (18)*
19. *"[...] Ik trok me terug uit mijn klas [...]" (19)*
20. *"Ik heb mezelf gedistantieerd van mijn klas en zocht contact met anderen van buiten." (20)*

21. "[...] mijn eigen weg gevonden. Ik besepte dat het advies van de anderen niet belangrijk is [...]" (21)
22. "Maar ik was het niet! Dus ik heb me weer gedragen zoals ik normaal ook was." (22)
23. "[...] Ik heb het niet nodig voor mijn leven en mijn interesses." (23)
24. "Ik heb er met niemand over gesproken." (24)
25. "Nadat ik mijn klasleraar de problemen had beschreven [...]" (25)
26. "[...] Ik heb een lange e-mail, met meerdere pagina's, aan het team geschreven om duidelijk te maken waarom ik niet meer met hen wilde spelen [...]" (26)
27. "[...] ik heb toen gevraagd waarom ze mij gingen vermijden, [...]" (27)
28. "Ik begon ook discussies over wie iets aan mij niet leuk vond en waarom [...]" (28)
29. "Mijn gedrag was in het algemeen meer konternd [...]" (29)
30. "[...] Omdat ik mezelf verdedigde en niet opstaan van deze plek, [...]" (30)
31. "[...] De verdenking kwam uit haar op dat ik het had gestolen. Ik liet haar mijn hele map doorzoeken [...]. Daarom wilde zelfs dat mijn vriendin zich er zelf van ging overtuigen." (31)
32. "Al de tijd werd ik bekritiseerd dat ik niet goed zou spelen, niet in het voordeel van de ploeg zou spelen, dat ik mezelf aan moest passen om bij het team te horen [...]. Ik had ook geprobeerd om mezelf aan te passen." (32)
33. "Nogmaals, ik bleef stil en zei niets" (33)
34. "Ik heb er met niemand over gesproken [...]" (34)
35. "[...] Maar ik durfde niet te zeggen dat niemand mee wilde doen." (35)
36. "Ik heb grotendeels genegeerd [...]." (36)
37. "Ik heb me het huilen afgeleerd. Ik heb nooit gehuild in het bijzijn van mijn trainer [...]." (37)
38. "In de tijd waarin het pesten gebeurde, had ik doorgaans hoofdpijn [...]" (38)
39. "Ik ben een ander mens nogal wantrouwig tegenover [...]" (39)
40. "[...] Dat kan ik moeilijk vertrouwen mensen." (40)
41. "Het was moeilijk voor mij om nieuwe vrienden te vinden en ook om vertrouwen in andere mensen te ontwikkelen." (41)
42. "Ik heb voor een lange tijd geprobeerd mezelf te verbergen en geen aandacht te trekken, want ik was bang voor te veel aandacht en dat deze zich tot een nadeel gaat ontwikkelen." (42)
43. "[...] angst om op te vallen, en ik ben echt nerveus voor grote groepen te spreken, ergo om lezingen te geven / presentaties." (43)

44. *"Ik had lang angst voor afwijzing en om uitgelachen te worden ."* (44)
45. *"[...] En was bang door andere mensen afgewezen te worden en uiteindelijk niet leuk gevonden te worden door anderen."* (45)
46. *"[...] Toen vermeed ik grote feesten, vond het niet leuk om nieuwe mensen te ontmoeten [...]"* (46)
47. *"Ik krijg er tegenwoordig veel waardering voor [gedrag] [...]"* (47)
48. *"Ik ben iemand die harmonie heel belangrijk vind. Ik haat conflicten op een persoonlijke niveau."* (48)
49. *"[...] ik geef snel op in geval van onenigheid en probeer discussie te voorkomen."* (49)
50. *"Ik geef er niet veel om de meningen van anderen [...]"* (50)
51. *"Het heeft me onafhankelijker gemaakt van mijn omgeving."* (51)
52. *"[...] Het is makkelijker om jezelf te laten zien zoals je bent."* (52)
53. *"Helaas heeft mij deze ervaring voor een groot deel de plezier aan het voetbal genomen [...]. [...] Kon mezelf niet echt motiveren om te leren, om de boeken te lezen, of om mezelf anderszins bezig te houden met mijn studie."* (53)
54. *"[...] Heb er nog steeds problemen om mijn eigen gevoelens te identificeren. Vaak weet ik wat ik voel, zonder het gevoel te hebben dat ik het echt doe."* (54)
55. *"Zelftwijfel (misschien ben ik echt zo als ze zeggen?)"* (55)
56. *"Mijn gevoel van rechtvaardigheid is nu erg sterk. Het is altijd sterk geweest, maar doordat ik dit heb mee gemaakt is het nog sterker geworden."* (56)
57. *"Ik word boos als mensen geen respect voor andere mensen opbrengen, iemand niet gerecht word behandeld word of iemand iets zegt zonder na te denken hoe het bij een andere aankomt."* (57)
58. *"Omdat ik het niet kan hebben wanneer andere mensen worden gepest (of leraren, klasgenoten, collega-studenten, docenten, vreemdelingen)."* (58)
59. *"Deze ervaringen zorgde ervoor dat ik sterker ben op een psychologisch niveau en me relatief weinig kan schokken."* (59)

Informatiebrief

Liebe Eltern/interessierte Mädchen,

mein Name ist Judith Zissoldt, ich bin 21 Jahre alt und studiere seit 2012 Psychologie an der Universität Twente (Niederlande). Im Februar dieses Jahres, bin ich mit meiner Bachelorarbeit begonnen. Das Thema meiner Arbeit ist Mobbing unter Mädchen, das vor allem in Schulen weit verbreitet ist. Mit Mobbing sind nicht kurzzeitige Konflikte oder Streitereien gemeint, sondern Handlungen, bei denen es darum geht, andere gezielt auszugrenzen und zu verletzen. Dies geschieht z.B. dadurch, dass man die Person wie Luft behandelt, sie ausschließt, beleidigende Dinge zu ihr sagt, sie vor anderen lächerlich macht, Gerüchte verbreitet und hinter ihrem Rücken schlecht redet. Auch körperliche Gewalt gehört manchmal dazu. Bei Mädchen spricht man umgangssprachlich auch von „Zickenkrieg“. Die Erwachsenen nehmen das kränkende Verhalten häufig nicht ernst, oder sind selbst ratlos und schauen weg, während die betroffenen Mädchen die Schuld bei sich selbst suchen und zunehmend in eine soziale Isolation geraten. Außerdem geschieht gerade Mobbing unter Mädchen oft so subtil, das heißt so unauffällig („hintenrum“), dass Außenstehende es oft nicht wirklich mitbekommen und so bleiben die Betroffenen mit der Situation alleine. Die Folgen des Mobbing sind körperliche und/oder seelische Problemen wie z.B. Bauchschmerzen, Kopfschmerzen, Traurigkeit, Angst, Lustlosigkeit. Mich interessiert, wie Betroffene selbst die Mobbingssituation erlebt haben; was sie vermuten, warum die Mädchen sie gemobbt haben, und ich möchte erfahren, welche Folgen sie bei sich selbst beobachten. Mit meiner Studie will ich den betroffenen Mädchen die Möglichkeit geben ihre Geschichte aus ihrer Sicht zu erzählen und ich erhoffe mir, dass Lehrer, Eltern und Schulpsychologen so die Sicht der von Mobbing betroffenen Mädchen besser verstehen können und sie dadurch besser unterstützen zu können.

Bedingungen, wann du mitmachen kannst:

1. Du musst ein Mädchen sein.
2. Du musst älter sein als zwölf.

3. Du musst betroffen gewesen sein von Mobbing oder du bist akut betroffen von Mobbing.
4. Das Mobbing ging oder geht aus von Mädchen.

Bedingungen, wann man nicht mitmachen sollte:

- Im Falle einer depressiven Erkrankung.
- Wenn du unter Angststörungen leidest.

Wichtige Informationen:

- In dieser Studie gibt es kein richtig oder falsch! Was ihr erzählt ist eure eigene Sicht der Dinge.
- Alle Daten werden anonym behandelt. Niemand wird erfahren von wem die Geschichten sind.
- Du kannst jederzeit aufhören, wenn du nicht mehr an der Studie mit machen möchtest.
- Sätze oder Ausschnitte der Geschichten können anonym veröffentlicht werden, als Zitat zum Beispiel.
- Es gibt keine Belohnung bei einer Teilnahme.

Risiken

Es kann sein, dass die intensive Auseinandersetzung mit der Mobbing Erfahrung belastend für dich sein könnte. Wenn du die Belastungssituation durch das Mobbing nicht ausreichend verarbeitet hast, kann es durch die Beschäftigung mit dem Thema zu belastend sein.

Beschwerden:

Solltest du Beschwerden im Zusammenhang mit der Studie haben dann kannst du sie an meinen Begleiter schicken.

Name: Erik van Rossum

Email: e.j.vanrossum@utwente.nl

Vragen

Fragen:

1. Teil

Schreibe deine Geschichte und Erlebnisse auf:

1. Was ist passiert?

Fragen, die dir helfen können:

- Wie alt warst du?
- Wo geschah das Mobbing(Schule, Verein, etc.)?
- In welcher Beziehung standst du zu den Mädchen(Freundinnen, etc.)?
- Wie begann das Mobbing?
- Wann hast du zum ersten Mal gedacht, dass es Mobbing ist?
- Was haben die Mädchen gemacht und wie hast du auf ihr Verhalten reagiert?
Wie reagierten sie dann darauf?
- Hast du mit jemandem über die Situation gesprochen? Mit wem? Und wie waren die Reaktionen der Leute, mit denen du darüber gesprochen hast?
- Hat dir etwas geholfen, um besser mit der Situation zu Recht zu kommen?
- Wo hast du am meisten drunter gelitten?
- Was war deine größte Befürchtung?
- Wie hast du dich in dieser Zeit gefühlt?

2. Teil

Reflektion

1. Warum glaubst du, hat das andere Mädchen/haben die Mädchen sich so verhalten?
Was waren deiner Meinung nach ihre Gründe dich zu mobben?
2. Und was waren/sind die Folgen für dich? Glaubst du, dass dieses Erlebnis dich verändert hat? Und wenn ja wie?

Informed-Consent formulier voor meisjes

Einverständniserklärung zur Teilnahme an der Studie: Mobbing unter Mädchen - Eine Interpretation von Betroffenen

Ich wurde von der unterzeichnenden Testleiterin mündlich und/oder schriftlich über die Ziele, den Ablauf der Studie, über die zu erwartenden Wirkungen, über mögliche Vor- und Nachteile sowie über eventuelle Risiken informiert.

Ich habe die zur oben genannten Studie abgegebene schriftliche Information gelesen und verstanden. Meine Fragen im Zusammenhang mit der Teilnahme an dieser Studie sind mir zufriedenstellend beantwortet worden. Ich kann die schriftliche Information behalten und hatte genügend Zeit, um die Entscheidung zu treffen, an der Studie teilzunehmen.

Ich weiß, dass ich bis 24 Stunden nachdem ich an der Studie teilgenommen habe, meine Zustimmung zur Mitarbeit zurückziehen kann. Danach wird alle Data vernichtet

Ich weiß, dass meine persönlichen Daten nur in anonymisierter Form gespeichert werden.

Ich bin einverstanden, dass Mitglieder der zuständigen Ethikkommission zu Prüf- und Kontrollzwecken in meine Originaldaten Einsicht nehmen dürfen, jedoch unter strikter Einhaltung der Vertraulichkeit. Ich nehme an dieser Studie freiwillig teil. Ich kann jederzeit und ohne Angabe von Gründen meine Zustimmung zur Teilnahme widerrufen, ohne dass mir deswegen Nachteile entstehen.

Im Interesse meiner Gesundheit kann mich die Testleiterin jederzeit von der Studie ausschließen.

Vor- und Nachname (in Druckbuchstaben): _____

Ort, Datum Unterschrift

Name der Testleiterin (in Druckbuchstaben): _____

Unterschrift der Testleiterin oder des Testleiters: _____

Informed-Consent formulier voor ouders

Einverständniserklärung der Eltern zur Teilnahme ihrer Kinder an der Studie: Mobbing unter Mädchen - Eine Interpretation von Betroffenen

Ich wurde von der unterzeichnenden Testleiterin mündlich und/oder schriftlich über die Ziele, den Ablauf der Studie, über die zu erwartenden Wirkungen, über mögliche Vor- und Nachteile sowie über eventuelle Risiken informiert.

Ich habe die zur oben genannten Studie abgegebene schriftliche Information gelesen und verstanden. Meine Fragen im Zusammenhang mit der Teilnahme meines Kindes an dieser Studie sind mir zufriedenstellend beantwortet worden.

Ich bin einverstanden, dass Mitglieder der zuständigen Ethikkommission zu Prüf- und Kontrollzwecken in die Originaldaten meines Kindes Einsicht nehmen dürfen, jedoch unter strikter Einhaltung der Vertraulichkeit. Ich erkläre hiermit mein Einverständnis, dass mein Kind an dieser Studie teilnehmen darf.

Vor- und Nachname (in Druckbuchstaben): _____

Ort, Datum Unterschrift

Name der Testleiterin (in Druckbuchstaben): _____

Unterschrift der Testleiterin oder des Testleiters: _____

